

ΤΕΧΝΗ ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

Π. ΡΟΔΟΚΑΝΑΚΗ: Ο ΘΡΙΑΜΒΟΣ, ΠΕΖΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ

ΟΜΟΡΦΟΤΥΠΩΜΕΝΗ ΚΑΛΑΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ
ΑΠΟ ΤΑ ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ 1912. ΔΡΑΧ. 2.

Δίπλα στο Σολωμό τὸν ὑμνητὴ τῆς Ἑλληνικῆς Ἐλευθερίας ἐρχεταί σήμερα νὰ καθίσει πάνω σὲ θρόνο στημένο σχεδὸν σὲ ἴδιο ἐπίπεδο ὁ νέος ὑμνητὴς τοῦ ἀρχαίου Ἑλληνικοῦ πνεύματος, ποὺ φοβισμένο, κοιμισμένο, κουρνιάζει στὴν ἐσώτατη συνείδηση τοῦ σύγχρονου Ἑλληνικοῦ κόσμου.

Ἄς μὲ νομίσουν μερικοὶ ἱερόσυλο — ποὺ κάμνω τὴν παραβολὴ αὐτή. — Ἀλλὰ ὁ ἱερόσυλος ἐξυμνητὴς τοῦ ὠραίου Ἑλλαδικοῦ πνεύματος μόνον ἀπὸ ἱερόσυλους θὰ θαυμάζεται — ἱερόσυλος, ἀν ἱεροσυλία εἶνε ἡ ἱερὴ δύναμη ποὺ πρέπει νᾶχει κανένας γιὰ νὰ τινάξει μακριὰ του τὴν ὑποκρισία τοῦ χριστιανικοῦ πολιτισμοῦ τῆς Δύσης καί, καθαρὸς, ἄγνός, ἄσπρος νὰ ἐξομολογηθεῖ στὰ πέρατα τὴν Ἑλληνικὴν του ὑπαρξή, τὴν ἰδεαλιστικὴν του εἰδωλολατρεία, τὴν ἀγάπην του σ' ὅ,τι Ἑλληνικὸ καὶ ὠραῖο.

Ἐπαναστάτης τοῦ πνεύματος ὁ Ροδοκανάκης μὲ τὸ Θρίαμβόν του, μὲ τὴν ξετσιπωσιά ποὺ ἀρμόζει σὲ εὐσυνείδητο καὶ ἀνυπόκριτο ἄνθρωπο, ὑψώνει σὲ ὕψη ὀλυμπιακὰ τὴν Ἑλληνικὴν φιλοσοφικὴν σκέψιν καὶ μέσα στὶς λαμπρὰς εἰκόνες τῆς ἀλήθειας ποὺ πλημμυρίζει τὴν Ἑλληνο-ἀνατολίτικὴν ζωὴ ζητᾷ νὰ ἀποδείξει τὴν ἀκατανίκητὴν δύναμιν ποὺ κρύβει μέσα του τὸ Ἑλληνικὸ πνεῦμα ἀπὸ μὴ μὲν σκωτεινὴ, τὴ πλημμυρισμένη ἀπὸ δράκαινες καὶ στρίγλες καὶ λάμιες ψυχῇ τῆς Δύσης.

Μᾶς σφηνώνει στὸ κεφάλι ὁ ποιητὴς τὴν ἀλήθειαν, πὼς οἱ δράκαινες καὶ οἱ στρίγλες τῶν θολωμένων ψυχῶν τῆς Δύσης, τῆς παραδομένης χειροπόδαρον στὸν καταστροφέα κάθε ὁμορφιάς τοῦ κόσμου τῶν μαρμαρῶν, θὰ ἐμποδίσουν τὴν ἐλεύθερην ἀνάσσαν ποὺ λαχταρᾷ τὸ Ἑλληνικὸ πνεῦμα, τὸ μαθημένο ἀπὸ τὰ παλῆὰ του χρόνια στὴ φωτεινὴ θεωρίαν τῆς ἀρμονίας τοῦ Πυθαγόρα καὶ τοῦ ἔρμα φρόνιμου τοῦ Πλάτωνος.

Ἡ τεχνოτροπία τοῦ ποιητῆ εἶνε τεχνίτη εὐσυνείδητου καὶ διαβασμένου. — Ἡ γλῶσσα του γλῶσσα ποὺ σὲ κτυπάει κατὰ μέσας στὴν καρδιά. — Σὲ πείθει, πὼς εἶνε δυνατό μὲ τὴ δημοτικὴν γλῶσσαν τῶν μαννάδων μας νὰ γράφει ἕνας τὸν ὠραιότερον ὕμνον ποὺ γράφηκε τώρα σύγχρονα γιὰ τὴν ἀρχαίαν Ἑλληνικὴν ὁμορφίαν, χωρὶς νὰ τῆς μολύνει τὴν ἱερατικὴν τῆς γαλήνῃ ἢ τὶς κλασσικὰς τῆς γραμμὰς.

Καὶ εἶνε ἀληθινὰ μιὰ ἀποκάλυψιν τὸ πεζὸ αὐτὸ ποίημα — μὲ τοὺς στίχους του τοὺς λαξευτοὺς, τοὺς μελετημένους, ποὺ δὲν μπορεῖ κανένας τίποτε νὰ προσθέσει οὔτε καὶ νὰ ἀφαιρέσει. — Μᾶς δείχνει στὸ πρῶτον τοῦ μέρους τὴν ἀδυναμίαν ποὺ βρίσκουν στὸ δρόμον τοὺς οἱ εὐαγγελικὰς ἰδέας τῆς παράξενης ἐπαγγελίας γιὰ νὰ ἀνυψώσουν τὸν ἄνθρωπον μακριὰ ἀπὸ τὸ Χρυσὸ Μοσχάρι τοῦ Σινᾶ ἢ τὶς γυναῖκες τῆς Μωάβ, μέσα στὸ σκοτεινόν, τὸν χλωμό, τὸν συνεφασμένο, ψυχικὸν ὀρίζοντα τῆς ξανθῆς Δύσης ποὺ μᾶς ξογραφίζει ἀπαράμιλλα ὁ ποιητής.

«Καὶ τὰ μικρὰ τ' ἀγόρια, τὰ παιδιὰ τὰ διαλεγμένα, τὰ προωρισμένα, κεῖνα πῶχον μάτια πλάνα καὶ ξανθὰ μαλλιά, ποὺ μεγαλώνουν λυπημένα δίχως νὰ

βγάλουνε μιλιά, τὴ νύχτα τὸ παράθυρο ἀνοίγουνε, κυτᾶνε κατὰ τὴν κορφή τοῦ μακρινοῦ βουνοῦ καὶ λαχταράνε. Ἀναστενάζουν βλέποντας νὰ λάμπη πάνωθὲ τοῦ τὸν αὐγερινὸ ἴδιο ἀγκάθι ἀσημένιο καὶ τὴ στιγμή πού οἱ καμπάνες σειδῶνται νὰ χτυπήσουν ὄρθον ἢ ἔσπερινό, ἀπὸ τὸ μάτι τους κυλάει δάκρυ μολυβένιο. Καὶ μεγαλώνοντας σὲ μιὰν ἀπαντοχὴ μεγάλη, περιφρονᾶνε τὰ καλὰ τοῦ Βασιλιᾶ καὶ τὰ χαρίσματα τοῦ Κράλη, ὅλοι μαζί, χωρὶς νὰ βγάλουνε μιλιά — οἱ νέοι μὲ τὰ κατσαρὰ μαλλιά — ἀφίρουνε τὸν κάμπο πού βλαστήσανε καὶ φεύγουνε νὰ πάνε — παληκάκια μεστωμένα —, κεὶ πού καρτερᾶνε — ρήγισσες μὲ τὰ πέπλα τὰ βαριά στὰ πρόσωπα κατεβασμένα —, τῆς Μοίρας τὰ γραμμένα μυστικά.

Ἔτσι κάθε προσπάθεια τῶν διαλεγμένων τῆς καινούργιας πίστεως, πού ἐπάλλωσες, μόλις σκορπίσῃ σ' ἓνα χέρι τις φλογόωρες ξαρωματιές πού χύν' ἀπ' τὸ κοντάρι τοῦ τὸ λάβαρο τῆς τόλης, βρῖσκει μπροστά του τὸ Χρυσὸ Μοσχάρι τοῦ Σινᾶ ἢ τις γυναῖκες τῆς Μωάβ, καὶ πέφτει, προσκυνάει, ὑποταχτικὸς τοῦ μέσου γίνεται ἢ τοῦ σκοποῦ, πῶ πέρα δὲ μπορεῖ νὰ πάῃ... Καὶ τὸ Παλάτι ἔρημο ἐσχιεῖται. Δὲ γρικιέται πουθενὰ τοῦ τολμηροῦ ἡ ἀετήσια διαμαρτυρία. Ἐκείνου πού θὰ ὑψωθῇ καὶ τὸ κεφάλι του μὲ τὴν κορῶνα θὰ στολίσῃ, τὸν κόσμον νὰ ὀρίσῃ καὶ μ' ἀγάπη καὶ μὲ λευτεριά νὰ τόνε κυβερνήσῃ. Προωρισμένος ὄντας νὰ νεκρώσῃ ὅσους ζωντανούς καὶ τῆς ζωῆς τὸ φῶς ν' ἀπλώσῃ πᾶν' ἀπὸ κείνους πού κοιμούνται ὑπνους μακρινούς...

Καὶ ἀμέσως ὕστερα στὸ δεύτερο μέρος ἀρχίζει ὁ δελφικὸς ποιητὴς νὰ τονίξῃ μὲ τὴ λύρα του τὸ θριαμβευτικὸ παιάνα γιὰ τὴ θάλασσινὴ Ἑλλάδα.

«Ὅχτοι κατάφωτοι Ἑλλαδικοί, ὁπεῦθε γέροντες ρομῆανι τῶν ροδοφρῶν κλαριά, γιὰ νὰ πιαστούνε ἀπ' τὰ ἀπολλῶνια λουλεύδια τους καὶ ἀπαλὰ νὰ κουνηθοῦνε στὸ γαλάξιο κύμα, οἱ νύμφες οἱ ὀρθόβυζες πού ἔχουνε ἀντὶς λαγόνες καὶ μεριά, οὐρὲς μὲ λέπια κυανοπράσινα γυαλιστερά, μαργαριτάρια στάζοντας βροχὴ μεσ' στὰ νερά. Σεῖς, π' ὅταν ἀνθίζουνε στὴ δύση τὰ οὐράνια ματόβροχτα γεράνια, τὸ φάσμα τῆς Ἀργῆς τηρᾶτε νὰ περνᾷ, ἴδιο γιγάντιο θαλασσοπούλι, μὲ φουσκομένα τὰ πανιά στὴ μαγικὴ Κολχίδα ὅλο τρέχοντας νὰ πάῃ στὶς κόρδρες τῶν ἀφρῶν πού φτιάνουνε κιθάρες στὸ ἀναμεσα τῶν σκαλισμένων σὰς γιालῶν, ἕναν παιάνα θριαμβευτικὸ γιὰ τὴ θάλασσινὴ Ἑλλάδα τραγουδήσετε.

Αὐτὴ ἀπ' τῶν βυθῶν σας τὴ διάφανη λαμπράδα νὰ βγαίνει εἶδε τοῦ Προωρισμένου τὸ μοναδικὸ κορμί, ἴδιο λωτοῦ, μπουμπουζὶ καὶ νὰ ἀνεβαίνει.»

Ὁ προωρισμένος — τὸ ἀνδρογύναικο εἶνε ξαπλωμένος πάνω σὲ ἀπέραντο κρεβάτι πού τὸ κρατοῦν ἐφτὰ κολῶνες ἀργυρές, οἱ ἐφτὰ τῆς Ἑλλάδας Σοφοί.

«Καὶ τὸ κρεβάτι σήκωναν στὸν ὅμο τους ὁλόγυμνα τῆς Σπάρτης παληκάκια, πού εἶναι τὸ κορμί τους σὺν τὸ κριθαρόφωμο, μαῦρο, ξεστό.»

Ἡ Συνοδεία προχωράει, γύρω τῆς ὁ ποιητὴς — σὸτο βότσε — σὲ βάζει ν' ἀκούεις ἀνατολίτικα τραγούδια — παντοῦ τὴν Ἑλληνικὴ ὁμορφιά τὴ στολίζει μὲ ἀτίμητα πετράδια παρμένα ἀπὸ τὸν μεγάλο πολιτισμὸ τῶν ἀνατολικῶν φυλῶν.

Κι ὅταν ὁ προωρισμένος φτάσῃ τὸ μαγικὸ παλάτι τοῦ παραμυθιοῦ — ἀφοῦ πρῶτα ξεστομίσει τὸ νέον ἔσμα τῶν ἑσμάτων γιὰ τὴν Ἀριφνία, τὸν Κύκλο πού εἶνε τὸ μεγάλο σχῆμα τῆς Δημοκρατίας ἢ Ἀρχῇ καὶ τὸ Τέλος.

«...Τὴν πόρτα τὴ χαλκὴ ἀνοίγει γιὰ νὰ μπῇ. Μὰ πρὶν αὐτὴ προφτάσῃ τὸ κατοφλὶ νὰ περάσῃ, βγήκαν οἱ μοσκομύριστοι τῆς ἀνοιξῆς ἀέρηδες πού ἦταν ἐκεῖ φυλακωμένοι ἀπὸ χρόνια τῶν χρονῶν καὶ περιμέναν. Γι' αὐτοὺς κανεῖς ποτὲ δὲν εἶχε τίποτε ἀκούσει, οὔτε πὼς καθόντουσαν ἐκεῖ καὶ πρόσμεναν. Τώρα κατέβηκαν σὰ μέλισσες μεγάλες κ' ἦταν τὰ πόδια τους βαριά ἀπὸ τὴ σκόνῃ τῶν ἀνθῶν παλαιῶν καλοκαιριῶν. Μόλις τὸ χλιαρὸ μουρουρίσμα

τους άκουσαν, βλάστησαν τὰ σπασμένα κιονόκρανα καὶ στὶς μετώπες τῶν ναῶν ἐσύρθη πάλιν ὁ ἀμίαντος κισσὸς τῆς ζωοφόρου, ὅταν ἀπ' τ' αὐτὰ πού λησιμονήθηκαν πάνω στ' ἀρχαῖα σκαλισμένα μάρμαρα, οἱ Φοῖνικες — τ' ἀδάνατα πουλιὰ — μεσ' ἀπ' τὸ κλώσσισμα τόσων αἰῶνων ξαναβγαίνοντας, ἀρχίσανε νὰ κελαιδᾶνε τὰ παλιὰ τραγούδια τοῦ Διόνυσου καὶ τῆς μητέρας Δήμητρας.»

Ἦλθε γιὰ τὸν ποιητὴ ἡ ὥρα τῆς ἐλευθερίας—«ὁ νόμος καταλύθηκε τοῦ οὐ τοῦ μὴ καὶ κάθε ἀπαγόρευσης».

«Πέρασαν οἱ ματωμένοι ψυχικοὶ μεγάλοι σπαραγμοὶ τῆς χριστιανωσύνης, καὶ εἶνε τὸ ἀλέτρι καὶ εἶνε τὸ τιμόνι, τὰ μόνα τίμια ἀκουμπιστήρια τῶν χειρῶν.»

Γυρίσετε στὴ φύση μᾶς λέγει ὁ ποιητής.—Μεθύσετε ἀπὸ τὶς μυρουδιὰς τῶν Ἑλληνικῶν λουλουδιῶν τῆς καὶ κάμετε μιὰν νέαν Ἑλλάδα ἀνυπόκριτη, ἐλεύθερη.

Γύρω σας

«Μέσα σὲ ἄρματα ὀρθόστατες ἀκολουθᾶνε οἱ πυθῖες τῆς Ἑλληνικῆς ψυχῆς.—Ἡ Ἐφεσος, ἡ Σμύρνα καὶ ἡ Πέργαμος, αἱ Σάρδεις, τὰ Θυάτειρα καὶ ἡ Λαοδικεῖα. Πανώριες, σιβαρὲς εἶναι γυναῖκες καὶ φαντάζουने σὰν Ἥρες, τῶν θεῶν μαννάδες».

Μεγαλύτερη ἀνάλυση τῶν ὀλίγων σελίδων τοῦ Θριάμβου, πού κάθε του φράση ἔχει καὶ μιὰν εἰκόνα—κάθε του λέξη καὶ ἓνα ἀποκρυστάλλωμα μελέτης καὶ σκέψης, θὰ ζητοῦσε τόμον ὁλόκληρο ἴσως, πρᾶγμα πού ξεφεύγει ἀπὸ τὰ ὅρια τοῦ ἀπλοῦ αὐτοῦ σημειώματος.

K. N. Π.

HEINRICH VON KLEIST

Στὸν καθένα ἀπὸ ἑκείνους πού παρακολουθοῦν τὰ Γερμανικὰ Γράμματα δὲν φαίνεται πιστευτὸ πὼς τὴν 21 Νοεμβρίου 1911 ἦτανε κιόλας ἑκατὸ χρόνια πού μιὰ μέρα βρήκανε τὸν Κλάϊστ σκοτωμένο μαζί μὲ τὴν ἐρωμένη του σένα περιβόλι ἔξω ἀπὸ τὸ Βερολίνο.

Ὁ Κλάϊστ παρουσιάζει ἓνα διπλὸ πρόβλημα, πρόβλημα γιὰ ἑκείνους πού τὸν μελετοῦν καὶ ζητοῦν νὰ γνωρίσουν τὴ μυστηριώδη του ὑπαρξή, πρόβλημα ὁ ἴδιος γιὰ τὸν ἑαυτὸ του..... Ἐξῆσε σὰν ἄνθρωπος πού δὲν ἤξευρε τί γύρευε, παραγνωρίζοντας τὸ σκοπὸ γιὰ τὸν ὁποῖον πολεμοῦσε, ἀλλάζοντας διαρκῶς ἐπάγγελμα, πρῶτα στρατιωτικός, ἔπειτα φιλόλογος, ἀγρονόμος, ὑπάλληλος, δίχως νὰ σταματήσει σὲ τίποτα, ζῶντας πάντα μὲ τὴν ιδέα πὼς ἦτανε γεννημένος γιὰ ποιητής, ἀλλὰ χωρὶς νὰ ἔχει πεποίτηση στὴν ἱκανότητά του καὶ τὴν ἀποστολή του.

Ἦτανε φύση διαλεχτὴ καὶ περίεργη, καὶ γιὰ νὰ τὸν ἐκτιμῇσει κανεῖς φτάνει νὰ σκεφθεῖ ὅτι αὐτὸς ὁ βασανισμένος πλανώμενος κατῳρῶσε στὰ λίγα χρόνια τῆς ζωῆς του, νὰ γράψει ἔργα πού τὸν δείχνουν τὸν πρῶτο διηγηματογράφου τῆς Γερμανίας καὶ τὸν τρίτο δραματικὸ συγγραφέα τῆς πατρίδας του μετὰ τὸν Goethe καὶ τὸν Hebbel. Ὅλα τὰ ἔργα εἶναι ποτισμένα ἀπὸ τὸ αἷμα τῆς παθητικῆς του ζωῆς, μέσα ἀπ' ὅλα φουστὰ σὰν ἀμείλικτος βοριᾶς, ἡ ἐνθουσιώδης πνοὴ τῆς προσπάθειας του καὶ τῶν ἰδανικῶν του.

Γεννήθηκε στὶς 18 Ὀκτωβρίου 1717, 19 ἐτῶν ἦτανε ἀξιωματικὸς τοῦ πρωσσικοῦ στρατοῦ καὶ πολέμησε στὸ Ρήνο. Νεώτατος ἀρραβωνιάστηκε

τῇ Βιλχελμίνα φὸν Τσέγκε, πού τὴν ὑπεραγαποῦσε, καὶ τῆς ἐπέβαλε νὰ μείνουν ἀρραβωνιασμένοι πέντε χρόνια πρὶν παρθοῦν γιὰ νὰ τελειοποιήσουν τὴν ἡθικὴν τους ἀνατροφὴν. Μετὰ δύο ἔτη ἡ Βιλχελμίνα παντρεύθηκε ἓνα καθηγητὴ καὶ στὰ 1801 ὁ Κλάϊστ ἔφυγε στὴν Ἑλβετία, κυνηγώντας παντοῦ μιὰ ἰδανικὴ ὁμορφιά, ἓνα ἰδανικὸ τέλειο, πού δὲν τοῦτανε γραφτὸ νὰ συναντήσῃ ποτέ του.

Τότε ἔγραψε ἓνα δράμα «τὴν Οἰκογένεια Σροφενστάϊν», μιὰ κωμωδία «τὴν Σπασμένη Στάμνα», καὶ κατόπιν ἀλληλοδιαδόχως τὸ «Ροβέρτο Γυισκάρδο», «τὴν Πενθεσουλαιά», πολλὰ διηγήματα, ἴδρυσε φιλολογικὴ ἑφημερίδα τὸν «Φοῖβο», καὶ τέλος ἔγραψε τὰ καλλίτερα τοῦ δράματα τὴν «Αἰκατερίνη φὸν Χάϊλμπρον» καὶ τὸν «Πρίνς φὸν Χόμπουργκ». Στὰ 1807 τὸν φυλακίζει ὡς ἐπικίνδυνον ἡ Γαλλικὴ Κυβέρνησις καὶ ἀφοῦ ἐλευθερώθηκε στὰ τελευταῖα τοῦ κατέληξε στὸ Βερολίνο, ὅπου μάταια γυρεύει νὰ βρεῖ καμμιὰ θέσιν νὰ ζήσει ἢ νὰ ἐπιβληθεῖ μὲ τὰ δράματά του. Τὸν πνίγουν ὅμως ἡ ἀνέχεια καὶ ἡ ἀποθάρρυνσις, καὶ στὰ 1811, αὐτοκτονεῖ σένα περιβόλι στὸ Potsdam.

Εἶχε ὑποσχεθεῖ νὰ σκοτωθεῖ μαζὺ μὲ κάποια Ἑρριέτα Φόγκελ, ἐρωμένη του, πού νόμιζε πὼς ἦτανε ἀγιάτρευτα ἄρρωστη, καὶ κρατώντας τὸ λόγῳ τοῦ τῇ σκότωσε αὐτὴνα πρώτη κ' ἔπειτα σκοτώθηκε μαζὺ της.

Παραπάνω σημειώθηκε ὅτι σὲ λίγα χρόνια πολλὰ ἔγραψε ὁ Κλάϊστ· πρὲς οὖν ὅμως νὰ προσθέσουμε ὅτι σπάνια συναντᾷ κανεὶς συγγραφεῖς πού νὰ ἔχει τόσες λίγες ἀδυναμίαις καὶ πού ὀλάκερο τὸ ἔργο του νὰ εἶνε διαλεχτό, ὥστε εἶναι ἀπίστευτο πὼς μπόρεσε ὁ Κλάϊστ σὲ τόσο λίγο διάστημα νὰ γράψῃ τόσα καὶ τόσο ὥραϊα. Στὸ βίῳ του ἦτανε νευρικός, ἀστατος, ἀναποφάσιτος, καὶ θὰ ἦτανε φυσικὸ τὰ ἐλαττώματά του αὐτὰ νὰ βρίσκονται στὰ ἔργα του. Τὸ ἀντίθετο ὅμως συμβαίνει, τὸ βίῳ του τὸν ἀντικειμενοποιεῖ ὡς συγγραφεῖς, γίνεται διπλός, ἀπ' ἐνὸς ἄνθρωπος, ἀπ' ἑτέρου συγγραφεῖς, καὶ δίχως νὰ ἐπηρεάζεται ἀπὸ τὰ ἐλαττώματα τοῦ ἀνθρώπου, ὁ συγγραφεὺς τὸν ἐκμεταλλεύεται, παίρνοντας ἀπὸ αὐτὸν τὴν πείρα καὶ τὴ μεγάλη ἐμπάθεια καὶ εὐαισθησία, καὶ μαυτὰ πλάθοντας τὰ θάνατα τοῦ ἔργου, πού εἶναι γραμμένα μὲ μεγάλη συνέχεια καὶ θετικότητά.

Ἔτσι ἡ ἄγνοια τοῦ ἴδιου ἑαυτοῦ, ποῦπαμε ὅτι ἦτανε χαρακτηριστικὸ τοῦ Κλάϊστ, γέινει ἀφορμὴ σὲ πολλὰ τοῦ δημουργήματα (Familie Schrockenstein, Penthesilea, Hermannsschlacht, Prinz von Homburg, Michael Kohlhaas), καὶ ὅλοι του οἱ ἥρωες, διαφορετικοὶ στὶς λεπτομέρειες, ἔχουν κοινὸ σημεῖο τὸν ἀδάμαστο χαρακτῆρα, καὶ τὴν ἀκατανίκητὴν ὁρμὴν τῶν φυσικῶν παθῶν.

Σὺλα τοῦ τὰ ἔργα φαίνεται ὁ ἴδιος ρεαλιστικὸς ἀτομικισμὸς, στὸ δράμα, στὸ διήγημα, δίχως ρητορείες καὶ περιζήτητες τεχνολογίες, παντοῦ μικρὲς φράσεις, μόνον τὰ γεγονότα πρόκειται νὰ κάνουν ἐντύπωσιν δίχως φτιασιδιά καὶ περιττὰ στολίδια.

Ὁ Κλάϊστ ἀνῆκει σὲ κείνους τοὺς ποιητὰς λέγει ὁ Wassermann πού ζυμωμένοι μὲ ὀμηρικὴ ἢ σεκστηριακὴ δύναμις, ἀντιπροσωπεύουν ἓνα καινούργιο τύπο, ὥστε ὁ ποιητὴς μοναχὸς τοῦ νάντιπροσωπεύει ἓνα ὁλόκληρο κόσμον ἰδεῶν, ἓνα ὁλόκληρο λαὸν, σὲ κείνους πού δημιούργησαν μέσα ἀπὸ τὴν ἀκαταστασίαν τοῦ βίου τύπους αἰωνίους, κ' ἔτσι ὁ Michael Kohlhaas εἶναι ἡμίθεος γιὰ μᾶς ὅπως ὁ Ὀδύσσεὺς καὶ ὁ Don Guisote.

Ἡ ψυχὴ τοῦ Κλάϊστ ἦταν πάντοτε ποτισμένη ἀπὸ μιὰ περίεργη, ἀόρατη ἐτοιμασία γιὰ τὸ θάνατο, καὶ ἔζησε πάντα μὲ τὸν πόθο γιατί δὲν πέταγε τὸν σκοπὸν του, μὲ τὴν θλίψιν γιὰ τὸ ριζικὸν του ποῦτανε ἄμετρα τραγικόν.

Καί πέθανε ὅταν κατάλαβε πὼς ἡ λευτεριά του εἶχεν ἐκπνεύσει, καὶ δὲν του ἀπόμεινε πλιά παρὰ νὰ ζήσει τὴν μετὰ θάνατο ζωὴν. Ἐννοοῦσε νὰ ζήσει ἐλεύθερα, καὶ πέθανε ὅταν κατάλαβε ὅτι τίποτε πλέον σαυτὸ τὸν κόσμον δὲν μποροῦσε νὰ τὸ βοηθήσει.

Ἡ ψυχὴ τοῦ Kleist εἶναι ἡ ψυχὴ τῆς Πενθεσιλαίας, σαυτὴν μέσα ὁ Kleist ἔβαλε ὅλο του τὸν διάπυρο πόθο γιὰ καὶ τι ἄγνωστο, ὅλη του τὴν ἀδυναμίαν νὰ ζήσει σαυτὸ τὸν κόσμον «τὸν κοιμιασμένον, στὸν ὁποῖο οἱ θεοὶ ἀπὸ καιρὸ σὲ καιρὸ μονάχα μιὰ ματιὰ ρίχνουν».

(Ἀπὸ ὅσα γραφτῆκαν γιὰ τὴν εὐκαιρίαν τῆς ἑκατονταετηρίδας του παράβαλε τὰ ἑξῆς :

Max Lederer, Heinrich von Kleist, *Schöne Literatur* 18 Nov. 1911. Kleistgedenkbätter, *Das literarische Echo*, 15 Dec. 1911. Jakob Wasserman, Heinrich von Kleist, *Neue Freie Presse*, 21 November 1911. Herbert Eulenberg, H. v. K. Frankf. Ztg. 19 Nov. 1912. Hermann Bahr, Brahms Kleist, *Neue Freie Presse* 9 Nov. 1911. Dr. Hanna Hellman, Kleists Penthesilea. Frankf. Ztg. 25 Nov. 1911. Reinhold Steig, Kleist als Politiker, Frankf. Ztg. 14 Nov. 1911.

Τὰ ἔργα τοῦ Kleist εἶναι τὰ ἑξῆς: α'. Δράματα *Familie Schroffenstein* (1803) *Penthesilea*, *Kathchen von Heilbrom*, *Der Prinz von Hombourg* (τὸ καλλίτερον ἀπ' ὅλα), *Hermannsschlacht* (1809). β'. Κωμωδίαι, *Amphitruon*, *Der Zerbrochene Krug* (1811), γ'. Διηγήματα μεταξὺ αὐτῶν τὰ καλλίτερα εἶναι τὰ "Erdbeben in Chile" "Verlobung auf San Domingo" καὶ ἰδιαιτέρως τὸ ἀριστοῦργημα τοῦ ὁ Michael Kohlhaas, ποῦ ἄξιζε νὰ μεταφρασθεῖ καὶ στὰ ἑλληνικά, δ'. ὀλίγα λυρικά ποιήματα.

x.

ΑΠΟ ΤΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

Στῇ *Revue du Temps présent* ὁ κ. Albert Gayet κάμνει ἐκκλήσιν πρὸς ὅσους ἐνδιαφέρονται γιὰ τοὺς θησανροὺς ποὺ φυλάει ἀκόμα κρυμμένους στὰ βάθη τῆς ἡ Αἰγυπτιακῇ γῇ. Μὲ τὰρδευτικὰ ἔργα ποῦ θὰ μεταβάλουν τὴν ἔρημον σὲ εὐφορα χωράφια, δὲ θὰ μείνει πιά, σὲ δέκα χρόνια, τίποτε ἀπὸ τὴν Αἴγυπτον τῶν Φαραώ. Πάπυροι καὶ ἔργα Τέχνης ποῦ ἴσαμε σήμερον διατηρήθηκαν ἐξ αἰτίας τῆς ξηρασίας, θὰ καταστραφθοῦν σὲ λίγο πρὶν προλάβει ἡ Ἐπιστήμη νὰ τὰ φέρει στὸ φῶς. Ὁ κ. Gayet ἐλπίζει νὰ συγκινήσει τὴν Εὐρωπαϊκὴν γνώμην καὶ νὰ σταματήσῃ τις ἀξιοθρήνητες αὐτὲς γεωργικὰς ἐπιχειρήσεις.

Στὰ τελευταῖα «Παναθηναῖα» (τεῦχος 269—270) δημοσιεύει ὁ κ. Δημοσθένης Δημακόπουλος μερικὰς στοφὰς ἀπὸ τοὺς «*Ρυθμοὺς*» του. Εἶναι γεμάτες δροσιά καὶ γραμμένες μὲ δύναμιν καὶ δεξιότητι. Τοὺς ἀναδημοσιεύομε μ' εὐχαρίστησιν, ὅχι μονάχα γιὰτὶ ἀξιῶσιν τὴν τιμὴν αὐτὴν μὰ καὶ γιὰτὶ ἀκόμα ὁ ποιητὴς τοὺς εἶναι ἀπὸ τοὺς λίγους νέους τῆς νέας γενεᾶς, ποῦ ἐτράβηξαν τὴν προσοχὴν μας εὐθὺς ἀπὸ τὰ πρῶτά τοὺς βήματα, καὶ μᾶς δίνουν περισσότερες ἐλπίδες γιὰ μιὰ μελλοντικὴ ἀνθίσιν πρῶτης γραμμῆς.

I

Ἄντρα σπαιρά, ἀνθοστόλιστα, πηγὲς ὥραιες, πόσον καιρὸ
 Σᾶς λαχταροῦσα, ὦ δάση,
 Ποῦ τὸ πυκνὸ σας φύλλωμα τοῦ ἡλίου τὸ φῶς τὸ φλογερὸ
 Δὲν φτάνει νὰ περάσῃ.

Ἀπὸ εὐτυχία θανατερὴ καὶ λύπη, ποῦ βαθεῖα κρατῶ
 Σάν μιὰ χαρὰ μεγάλη,
 Στους θρόους τῶν φύλλων, στους κρυφοὺς ἀόριστους ἤχους σας ζητῶ
 νὰ λησιμονήσω πάλλ.

Αἰώνια φύση, κράτα με, σάν τοὺς θεοὺς σου, σιωπηλὸ
 Σ' ἀτέλειωτη γαλήνῃ,
 Μπροστά σου ἡ τρικυμία μου, ὥσάν παράπονο ἀπαλὸ,
 Στὰ χεῖλῃ μου ἀργοσβύνει.

II

Σᾶς ἀντικρύζω ἀλύπητος καὶ σάν τὸ θάνατο σκληρός,
 τοῦ κόσμου ὦ μάταια πάθῃ,
 Σ' ἐμὲ δὲ θᾶβρετε καρδιά, σ' ἄβυσσο μαύρη — πάει καιρὸς,
 τὴν πέταξα κι' ἐχάθῃ.

Ἡ Μοῦσα μου, ἀδιάφορη στους πόνους τῶν θνητῶν, νικᾷ
 Μὲ μιᾶς τὴν ὑπαρξή μου,
 Μόλις τὰ μάτια τῆς θωρῶ νὰ λάμπουν τόσο ξαφνικά
 Στὴν ἡρεμὴ ἔμπνευσή μου.

III

Μὲ πόθο ἀκατανίκητο γιὰ πάντα θὰ σὲ καρτερῶ
 Χωρὶς νὰ μὲ ζουράσῃς
 Στὴ θλιβερὴ μου ὑπαρξί, στερεὴ φορὰ, πάθος σκληρό,
 Νὰ μοῦ χαμογελάσῃς.

Ἔτσι ἀνυπόμονα, καθὼς τὸ κούφιο δέντρο ξάφνου ἀνθεῖ
 τὴν ἀνοιξή κι' ἐλπίζει,
 Κι' ἀκόμα ὅσον ἡ σκέψη μου βαθεῖα τὸ θάνατο ποθεῖ
 Καὶ στὴ ζωὴ γυρῶζει.

Τὴ Σύνταξη τῆς Νέας Ζωῆς

προσωρινῶς ἀνέλαβαν οἱ :

ΚΩΣΤΗΣ Ν. ΠΑΠΠΑΣ

Β. Ε. ΠΑΥΛΙΔΗΣ

Γ. ΧΑΡΙΤΑΚΗΣ

ΜΑΡΓΑΡΙΤΑΡΙΑ

Ἀποφασίσαιμε νὰ βάζωμε κάθε τόσο μερικά μαργαριτάρια παρμένα ἀπὸ ὅλες, δίχως ἐξαίρεση, τὶς Αἰγυπτιακὲς ἐφημερίδες, χωρὶς καμμιά κακία, ἀλλ' ἔτσι ἀπλῶς γιὰ γούστο.

Τὰ μαργαριτάρια αὐτὰ ἐπλήθυναν τόσο πολὺ τώρα τελευταῖα πού θὰ ἦτο ἀληθινὸ ἀτύχημα νὰ μὴ διασωθοῦν χάριν . . τῆς ἱστορίας.

Ἀπὸ ἓνα κύριο ἄρθρο τοῦ «Βοσπόρου» :

... «Κόψατε, ὡς ὁ πρόγονός μας Μέγας Ἀλέξανδρος, διὰ τῆς μαχαίρας σας τὸν Γόρδιον δεσμόν τῆς ὑπεραπόγου στάσεώς μας, οἴνατε ἐπὶ τῆς πλάστιγγος τῆς παγκοσμίου πανόπλου εἰρήνης τὸ ζωνάρι (sic!) καὶ κραυγάζατε ὡς ὁ Ἀννίβας «Οὐαὶ τοῖς ἡττημένοις.»

Καλὸ θὰ ἦταν ὁ συντάκτης τοῦ «Βοσπόρου» νὰ ξανάνοιγε ἀπὸ καιροῦ σὲ καιρὸ τὴ Ρωμαϊκὴ του ἱστορία.

Ἀπὸ τὸν «Βόσπορον» τῆς 17]12]11.

... «Καὶ μετὰ τὴν ἐκτέλεσιν διαφόρων μουσικῶν τεμαχίων ὑπὸ τῆς ὀρχήστρας καθὼς καὶ τοῦ κινηματογράφου»

Βέβαια ἦτο ἄξιο ἀναγραφῆς ἓνα τέτοιο πρᾶγμα: Ἕνας κινηματογράφος πού ἐκτελεῖ μουσικὰ τεμάχια !

Ἀπὸ τὶς γραμμὲς τῆς «Ἐφημερίδος».

... «Μὲ τὴ χθρσινὴ λάσπη καὶ τὴν μετατροπὴ τῶν δρομῶν μας σὲ πατινάζ, ἔβλεπε κανεὶς ὅλα τὰ παράξενα καὶ τὰ ἀποδόπια πού ἐν μικρογραφίᾳ (sic!) βλέπει εἰς τὸν περιορισμένον κύκλον ἐνὸς σκαϊτιγκ.

Ἀρκετὰ ξαπλώματα παιδιῶν μέσα στὴ λάσπη καὶ συχνὸ παίσιμο ἀλόγων στὴν ἀσφαλτο . . .»

Δὲν ξέχουμε γιὰ ποιοὺ σκαϊτιγκ γράφει. Ἐμεῖς τοῦλάχιστο στὸν κῆπο τῆς Ρωζέττης δὲν εἶδαμε ἀκόμη ἄλογα νὰ πατινάρουν. Ἐκτὸς ἂν ἐννοῇ

Ἀπὸ τὴν «Ἐφημερίδα» ἀφορμὴ ἡ αὐτοκτονία τοῦ Α. Ζερβουδάκη.

... «Ὁ κόσμος γενικῶς δὲν συνειθίζει νὰ εὐλαβῆται τὴν ὁδύνην τῶν κολλοσσῶν ὅταν προσέρχεται ἀπὸ μίαν πτώσιν, ἀπὸ μίαν τραγωδίαν τῆς ὁποίας μάλιστα ὁ πρόλογος ἐγγράφη ἀπὸ ἓνα περίστροφον !» . . .

Ἕνα περίστροφο πού γράφει ! Καὶ μεῖς πού μεταχειριζόμεθα ἀκόμη πέννες καὶ μολύβια !

Καὶ πάλιν ἀπὸ τὴν «Ἐφημερίδα» ἐξ ἀφορμῆς τῆς αὐτοκτονίας τοῦ νέου Σαλίνα.

... «Αὐτὴ εἶνε ἡ διαρκὴς χοροῖδεύουσα μῦτη τῶν ντεμὶ — μονταίν, ἡ ὁποία ἐσυνήθισε νὰ κτυπᾷ ἑκατοστάριχα μὲ τὴν ἰδίαν εὐκολίαν μὲ τὴν ὁποίαν κτυπᾷ τὸ χέρι τῆς (!) εἰς τὸ τραπέζι, διατάσσουσα εἰς τὸ γκαρσὸν μίαν σαμπάνιαν !»

Φαντασθεῖτε τὶ ἀξιοπερίεργο θέαμα. Μιὰ μῦτη πού κτυπᾷ τὸ χέρι τῆς στὸ τραπέζι, καὶ ζητᾷ μάλιστα καὶ σαμπάνια ! Πόσο θὰ κέρδιζεν αὐτὸ τὸ ἄρθρο ἂν ἦταν εἰκονογραφημένο !